

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

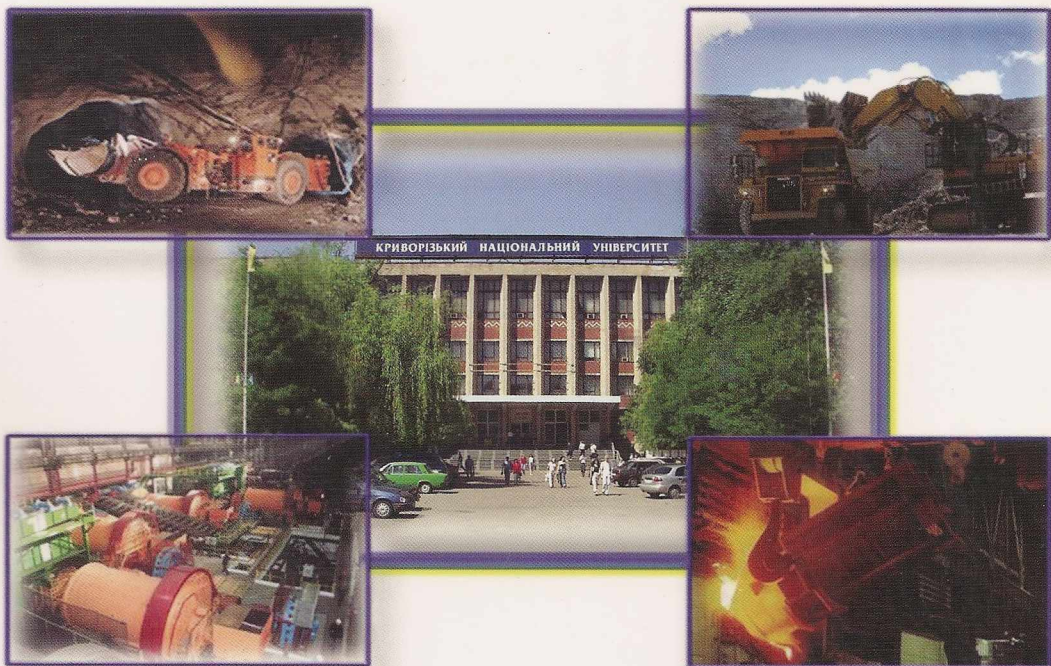
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Міжнародна науково-технічна конференція

Матеріали конференції

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ
ТА СУСПІЛЬСТВА**

Том 2

22-25 травня 2013 року

Кривий Ріг

І. М. Удріс,
к. мист., професор
Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ КНУ
кафедра ДПМ та дизайну

ДИЗАЙН ПОСТМОДЕРНІЗМУ У КОНТЕКСТІ ЕВОЛЮЦІЇ ГАЛУЗІ В ХХ СТОЛІТТІ

Протягом ХХ століття визначення сфери діяльності та кваліфікаційних характеристик дизайну постійно змінювалось. У першій третині століття програмним гаслом стала фраза «Форма слідує за функцією» та ідея приналежності нового виду художньої діяльності до машинного виробництва. Ця концепція досягла апогею у другій третині століття, коли світові осередки дизайну сконцентрували увагу на суто функціоналістичних підходах до художнього проектування речі. В цей час найважливішою стає теза про те, що машинне виготовлення речей дає змогу задовольняти загальні потреби людей і тому істинно дизайнерськими є речі, зроблені під усередненого споживача, а форма речі повинна бути і її декором.

Криза такого підходу наступила в останній третині століття і озвучили її італійські дизайнери. Вони підкреслили артистичну чуттєвість творів дизайну, тяжіння до екокультурних пріоритетів. Кінець минулого століття і наші дні розвивають цю тезу дизайну постмодернізму.

В останній третині століття змінилась позиція щодо створення дизайнерами речей для задоволення однотипних потреб середнього споживача. Глибинні зрушення в дизайнерській культурі, плюралістичність поглядів обумовили появу урізноманітненого дизайнерського продукту, розрахованого на потреби і смаки конкретного індивіда. Наприклад, твори арт-дизайну підштовхують до переосмислення функції, форми, матеріалу, пропонуючи нове ставлення людини до світу. Об'єднує вищезазнані тенденції винахідливість, оригінальність художньо-технічного рішення дизайнерського твору.

На розвиток дизайну завжди впливало серед іншого два чинника: науково-технічний розвиток конкретної доби та історико-художній стиль даної епохи. Тобто, дизайн є лише кінцевий продукт, що базується на історичному розвитку ідей – в тому числі технологічних та формально-композиційних. Відмінність і позитивна риса дизайну початку третього тисячоліття полягає в тому, що його творці не дотримуються однієї концепції. В загальному розмаїтті напрямків професійної дизайнерської діяльності простежується велика кількість мікростилів, що створюють багатобарвний художньо-предметний ландшафт сучасності. Чи не найвагомішим показником якості теперішніх дизайнерських розробок є новизна, технологічна чи художньо-образна відмінність від попередньо створених виробів даної категорії. Ще однією вагомою рисою дизайну початку третього тисячоліття є відмова від родової приналежності багатьох речей. Створюється численна кількість виробів нетрадиційної форми незрозумілого призначення - як розвиток концепції Філіпа Старка про «не-речі для не-споживання» як прогресивну дизайнерську лінію.

Велику роль в сучасному дизайні відіграють інноваційні технології, що дозволяють створювати експериментальні речі на зразок світильника К. Платца у вигляді прозорої пластикової пластини з впаяними світлодіодами чи динаміків стереосистеми Х. Мацусіма у вигляді стеблинок, що коливаються на півсферичній підставці. Однією з засад формоутворення є перехід від кутастої раціональності інтернаціонального Модернізму до пластичної антропоморфності, біоморфності, форм-оболонки тощо. Деякі з подібних виробів можливо виготовити лише з сучасних матеріалів – прозорих, еластичних, термостійких та дуже міцних – та за особливими технологіями.

Нарешті, характерною особливістю сучасного дизайну є його глобалізаційний характер. Поділ на національні лінії втратив свою доцільність вже наприкінці доби Модернізму. В наш час Інтернет миттєво розповсюджує будь-які інновації серед фахового співтовариства та споживацького суспільства. Однак, художній досвід різних часів і різних країн є і завжди буде могутнім джерелом натхнення для творців предметного середовища людини.

Певні спроби відходу від ідей Модернізму в архітектурі та дизайні – помітні ще в післявоєнне десятиліття. Це проявляється в поверненні до вивчення історичних стилів, їх поєднанні. Вже на початку 1960-х дизайнер Р. Вентурі демонстративно віддавав перевагу речам компромісним, неупорядкованим і неоднозначним перед ясними, чистими і «розкладеними по полицям». В наступні роки теоретики і практики в різних галузях мистецтва почали

використовувати термін «постмодернізм» для означення цілого комплексу художніх явищ останньої третини 20 століття і в тому числі – для відмови від модерністських теорій і підходів до дизайну. Модерністський підхід мав на меті, так би мовити, одночасне проектування предметного світу «заново», в єдиному ключі, з цілісним рішенням всіх елементів. Такий підхід згодом підпав під критику, оскільки суспільство і фахівці все глибше усвідомлювали, що життя не організовується раз і назавжди навіть у найталановитішому дизайн-проекті (згадаймо Ле Корбюзьє). Новий підхід пропонував поступові зміни на рівні окремих предметів і утверджував рівноправність епох і стилів, культурних контекстів.

Одним із гасел раннього Постмодернізму був заклик до освоєння цінностей поп - культури. Тобто, пошуки нових шляхів розвитку пов'язувались із модними тенденціями в одязі, графічному дизайні, товарах широкого вжитку. Слід також мати на увазі, що закладали основи нової дизайнерської концепції архітектори та історики і теоретики. Тому на перших порах - в творах 1970-х років – можна спостерігати, як і в колишньому історизмі, еkleктичну суміш Ар-деко, ідей Мистецтв і ремесел, образів тогочасних ЗМІ, Ар-нуво та екстремістських мотивів молодіжної культури. Ставлення до нового напрямку, до самої назви нового стилю у митців було неоднозначним. Однак, термін досить чітко виявляє основну тенденцію Постмодернізму – складні зв'язки з Модернізмом, який вичерпав себе наприкінці 1960-х років.

Модернізм органічно розвинувся на поєднанні виразних естетичних поглядів мистецького Авангарду, можливостей нових матеріалів і технологій та духом соціального утопізму міжвоєнних часів. Згодом він став асоціюватись з діяльністю міжнаціональних корпорацій та з поняттям якісного дизайну. Це пояснювалось популяризацією Модернізму в дизайнерських колекціях провідних музеїв і офіційних корпоративних груп, які просуvalи стандарти в промисловість на взірць «Ради промислового дизайну» в Англії.

1960-і роки внесли значні зміни у погляди і смаки споживацького суспільства. Засоби комунікації, туристичний бізнес обумовили загальне урізноманітнення культурних орієнтирів та художніх смаків, а зростання добробуту – потяг до динамічних змін у середовищі проживання і повсякденному побуті людей. Провідні постмодерністські осередки дизайну формуються в Італії на чолі з Е. Сотсасом та А. Мендіні і Америці, де працюють Р. Вентурі та М. Грейвз. Однак і в інших країнах звернення до екзотичних традицій, інтенсивних кольорів і невимушеність культурних асоціацій в дизайнерських виробках дозволяють говорити про Постмодернізм як стиль кінця 20 століття.

Розповсюдженим типом організації дизайнерських служб у всьому світі виявляються консультаційно-проектні бюро на взірць мультидисциплінарного дизайн-агентства «Дизайн-програми» Роже Таллона. Р. Таллон декларує ідею, що дизайн – це в першу чергу відношення: до людей, технологій, мистецтва і моди. Дизайнер став популярним не стільки як творець формально-композиційних новацій в різних галузях дизайну, скільки завдяки послідовності і комплексності стратегії планування. Тієї ж стратегії дотримуються інші дизайн-студії: «Техне» в Парижі, Віньеллі у Нью-Йорку, студії в Лондоні.

Візуальні дизайнерські засоби Постмодернізму спостерігаються у всіх видах сучасного дизайну – графіці і колекціях одягу, посуді і меблях тощо. Їх поширенню сприяє Інтернет і якісно новий рівень безпосереднього знайомства широких верств суспільства - через подорожі, телебачення тощо – з різними стилями і культурами. Тому і характерною особливістю стилю є вишукана, дотепна і часто іронічна еkleктика, поєднання старого і нового, традиційного і авангардного, етнічного і глобалізаційного, дешевих та коштовних матеріалів, екзотичних технологій тощо. Трактуючи динаміку сучасного розвитку дизайнерської діяльності як етап загальної еволюції, який пов'язаний передусім з виділенням проектування компонентів середовища проживання людини в окрему галузь, ми переконуємось, що цей процес в основі своїй має соціальну природу, реагуючи на суспільні запити і зміни.

Література:

1. Даниленко В. Дизайн України у світовому контексті художньо-предметної культури.- Харків, ХДАДМ Колорит, 2005.- 243 с.
2. Ковешникова Н. А. Дизайн: история и теория.- Москва, Омега.- 2007.- 223 с.
3. Лаврентьев А. Н. История дизайна.- Москва, Гардарики, 2007.- 303 с.